

Csapó Endre

A kötelező ideológia méltatása

Megjelent a Magyar Élet 2014. Július 17-i számában

A mai *Pax Americana* világrend alapja a nagy francia forradalom vívmányain nyugszik. *Liberté • Égalité • Fraternité*. Ilyen egyszerű volt elrendezni a világ dolgait. Ezekkel a lélekre ható, felemelő pátoszt keltő, mindenki által érthető és átérezhető szavakkal indult el az anyagi világot akarata alá hajtani képessé vált, minden kötöttségtől felszabadulni vágyó ember. Filozófiát, ideológiát, izmust, elvet, irányzatot, közérzetet, politikát, osztályöntudatot gerjesztett vele, forradalmakat keltett mindenfelé a fehér ember-lakta -hódította világban, amelyek során tízezrek gyilkolták egymást a barrikádokon, hogy a XX. századra két világháború dűljön fel az egész Földet. A jelen századra a diadalmas világszemléletnek az egész emberi világra szánt ráerőszakolása maradt. Eszmerendszerben a birodalmi liberalizmus, politikai téren a birodalmi demokrácia, gazdasági téren a birodalmi szabad behatolás az egyedül üdvözítő. És természetesen az internacionalizmus, mint alapelv. A „birodalmi” megjelölés arra utal, amit a világhatalom képvisel és szövetségeseitől is, barátaitól is megkövetel.

A hivatalos ideológia, a *liberalizmus*, a hármas jelző első tagjából a *szabadság* szóból származik. A liberalizmus az egyént jelöli meg a szabadság alanyának. Az egyén érdekeit helyezi a közösség érdekei elé. **Hegel** még idejében figyelmeztet: „*Jog ott van, ahol állam van: mivel a jog alapozódik meg az államban és nem az állam a jogban! Jogok nincsenek állam nélkül. Mert ahol akarat van, ott van szabadság, és szabadság csakis a közösségekben van, hiszen a jog a kölcsönös elismerésben (egymás »jogainak«, szabadságának elismerésében) születik. Hiszen szabadságot csupán az adhat, ha többek kölcsönösen elismerik egymást, egymás*

szabadságát. Ennek a »kölcönös elismerésnek« lesz kiteljesedése maga az állam. És így válik az állam a szabadság biztosítékává.”

Az egyenlőség csak addig értelmes kifejezés amíg nem keressük alkalmazása példáit. A teremtett világban erőszakkal sem lehetne megvalósítani. Az ember nem gyári tömegcikk.

A testvériség családi kötelék, mint érzés kiterjeszhető barátainkra, nagy áttétellel hittársakra, nemzettársakra. Gyakorlati értéke kevés. **Széchenyi István** 1844-es országgyűlési beszédében foglalkozott a testvériség értékével: *„Ha egy bárkában ülök, és abban van gyermekem és más gyermeke, és ha a bárkába bejön a víz, s előttem apodictice áll, hogy ezen két gyermeket benn nem tarthatom, az igaz, ha a magamét lököm ki, és a másikat benntartom, azt az újságban fogják hirdetni; de biz én a magam gyermekét conserválom, és a másikat lököm ki. E tekintetben tehát a liberalismus egyenesen a nemzetiség rovására történik; és ez nem vélekedés, mert apodictice szám szerint be lehet bizonyítani, hogy minden ilyféle kedvezés csorba a nemzetiségre nézve.”*

Széchenyi már a nemzeti közösséget félti a liberalizmustól. Pedig abban az időben éppen a nacionalizmus ébredezett Európa-szerte a francia forradalmi eszmékkal a monarchiás rend ellen. A liberalizmus, nevéhez illően elég szabadelvű ahhoz, hogy haszonélvezői a szükséghez alkalmazva gerjesztik a nacionalizmust, majd változott érdekeik szerint üldözik azt. Máskülönben „liberálisan toleránsak” a liberalizmus építőmesterei akár egyidőben is, egymással ellentétes ideológia iránt. Például a kapitalizmus szabadpiaci változata eltűri a kollektív államosító (kommunista, szocialista) rendszereket. Demokráciából annyi elég, hogy a nép válassza ki az eléje tált, engedélyezett pártok jelöltjeit. 1945 és 1989 között is voltak választások, a szocialista országok is demokratikusnak vallották magukat, ezt a nyugati demokráciák sem kifogásolták, ha vita volt köztük, az más miatt volt.

A liberalizmus az egyén szabadságát hirdeti, és egyenlőségét is, de semmit nem tesz a vagyonosok, a gazdaság kedvezményezetteinek, lehetőségeinek korlátozására azok érdekében, akik kimaradnak a lehetőségekből. Ellenkezőleg a verseny, az aki-bírja-marja kiválasztódás-elmélet járja, a lemaradottak értéke nulla az érvényesülés tőzsdéjén. E szemlélet ellenében fogalmazták meg a szocializmust, a baloldaliság védjegyével. Két évszázadon át ámították a munkásosztályt nemzetközi szinten a kapitalizmus elleni önszervezés maszlagjával. Ami nemzetközileg szerveződik, és a nemzetköziséget hirdeti, az csakis a szabadpiaci globalista kapitalizmus pénzelésével és érdekében jön létre. A liberalisták tehát megviccelték az emberiséget, megalkották a kapitalizmus saját ellenségét, ha úgy tetszik filozófiai ellentétpárját, amellyel társadalmi osztályok, népek közötti forradalmak, háborúk gerjeszthetők. Megfigyelhető: az internacionalizmus mindig háborúk után tudott újabb és újabb teret nyerni. A tőkés termelés természetében benne van a terjeszkedés kényszere, megjelent tehát a *politikai és hódító kapitalizmus*.

Fontos tudni, hogy ami most dúl, az nem új jelenség. A most éppen 100 évvel ezelőtt elindított világháború nagy lendülettel továbbította az internacionalizmust térhódítása útján. Voltak már akkor is neves politikai gondolkodók, akik rámutattak a történetek lényegére. Hasznos idézni meglátásaikat. Például a nagy német konzervatív gondolkodó, **Arthur Moeller van den Bruck** (1876–1925) éles kontúrokkal festette le 1923-ban az akkor diadalmas liberalizmust, ebből idézünk néhány mondatot:

„A liberális azt vallja, hogy mindent a nép érdekében tesz; ám éppen, hogy elpusztítja azt a közösségérzetet, mely a kiváló embereket ahhoz a közösséghez köti, ahonnan származnak. Az emberek kitűnő társaikra önmaguk elé állított példaként kellene tekinteniük, nem pedig mint ellenségekre. [...] A liberalizmus a fölkapaszkodottak pártja, akik betuszkolták magukat a nép és a nagy emberek közé. A liberálisok

elkülönített egyéneknek gondolják magukat, akik senkinek sem felelősek, legkevésbé a népek. Nem osztoznak a nemzet hagyományaiban, közönyösek a nemzet múltjával, és céltalanok a jövőjével kapcsolatban. Csak a saját személyes előnyeiket nézik, a jelenben. Az álmuk a nagy Internacionálé, melyben majd az emberek és nyelvek különbségei, rasszok és kultúrák megsemmisülnek. Hogy ezt hirdessék, fölhasználják egyszer a nacionalizmust, egyszer a pacifizmust, másszor a militarizmust, ahogy a perc megkívánja. Szkeptikusan kérdezik: »Ugyan miért élünk?« A cinizmusuk válaszol: »Csupán az élet kedvéért!« [...] A liberalizmus aláaknázott civilizációkat, vallásokat döntött romba, hazákat pusztított el. Az emberiség önföloldása volt. A természeti népek nem ismernek liberalizmust. A világ számukra egy egyszerű élmény, ahol emberek emberekkel osztoznak dolgokon. A létet ösztönösen küzdelemnek fogják fel, ahol azoknak, kik egy csoportba tartoznak, meg kell védeniük magukat azoktól, akik fenyegetik őket. Nagy államok és az államban élők mindig is kordában tartották a liberalizmust. Amikor egy nagy és kiváló egyén kiemelkedett közülük és történelmüknek új irányt adott, ezt képesek voltak beleépíteni a hagyományukba, eredményeit folytonosságuk szolgálatába állítani. Viszont társadalomban élő népek, nemzetek, melyek már nem egészként tekintettek magukra, megadták a liberalizmusnak az esélyt. A tömegek megengedték, hogy egyfajta héj, réteg formálódjon a nemzet felszínén és mögötte megmaradtak tömegnek. Ez a réteg nem a régi arisztokrácia volt, melynek példája alkotta az államot; ez egy második sáv volt, egy veszélyes, felelőtlen, könnyörtelen és közvetlen réteg, egy államot feloldó réteg, mely magát idelökte. Az eredmény egy olyan klikk uralma volt, amelyet csak az önérdek tartott össze, amely szerette magát a nép választottjaként láttatni, hogy elrejtse a tényt, hogy valójában bevándorlókból, úrgazdagokból, fölszabadított rabszolgákból és felkapaszkodottakból állnak. Nem érdekelte őket, hogy arroganciájuk és friss privilégiumaik feudális és radikális

ideológiai gondolatokkal voltak kitömve, bár egy arisztokratikus sugallatú életérzést kifejezetten kedveltek. Ám leghatásosabbnak és legsikeresebbnek azt találták, ha demokratának hívják magukat.”

Térjünk vissza a mai helyzetre.

Minden vagyon a nagyüzemű termelésben jön létre, ahhoz hogy annak áldásaiból a vagyontalan, hatalomnélküli, csak munkaerejének áruba bocsátásából élők is részesüljenek egyetlen megoldás lehetséges, a termelőeszközöket birtokló munkaadókat olyan belátásra kell bírni, ami szerint a tőke és munka együttes befektetéséből a munkát szolgáltatók megfelelő részt kapjanak, nem pedig éhbért. A munkabér-társadalom sajnos a kínálat–kereslet piacán változatlanul kiszolgáltatottja a profit orientált munkaadó társadalomnak.

Erős állam, gyenge állam

A munkabér-társadalom kiszolgáltatottságát kivédeni csak állami beavatkozással lehet, hiszen a jószándék a gazdasági életben ismeretlen fogalom. Különösen olyankor, amikor a szabadpiac-kapitalizmus uralkodik. Ennek is megvan a történelmi menete. A második világháború után Németországból kiindulva szociáldemokrata elvekre alapozottan állam, szakszervezetek, munkaadók méltányos egyezkedéssel olyan gazdasági irányzatot vezettek be (igaz, a konjunktúra is segítette), ami méltán viselte a „kapitalizmus szociális felelősséggel” nevet. Ezt az irányultságot felváltotta a késői 70-es évektől az amerikai *free market kapitalizmus*, amely hirdeti és követeli az állam illetéktelenségét gazdasági, főleg banki ügyekben. Fennen hirdetik most ismét a korai nyers kapitalizmus szólamait, főként azt, hogy az állam mindenkinél drágábban gazdálkodik, tehát vonuljon vissza a közigazgatás terepére. Feladata csak az legyen, hogy fenntartsa a rendet, és olyan törvényeket hozzon és érvényesítsen, amelyek biztosítják a szabad gazdasági tevékenységet.

Bebizonyosodott tehát, hogy erős államok helyére tudták tenni a kapitalizmust, az ország gazdasági életének szolgálatára tudták állítani. Valójában a liberalizmust szorították le, amely a kapitalizmust politikai pályára tette. Mint fentebb jeleztük, az Amerikából, Angliából kiindult változtatással Európa elvesztette ellenőrzését a tőkés társulatok felett. A neoliberalizmus újabb és újabb gazdasági válságokat követően mind erősebb lett, ma már ott tartunk, hogy az Európai Unió vezető szervei igyekeznek rászorítani a tagállamokat az IMF szabványosítóra.

Ilyen állapotok uralkodtak annak idején, amikor összeomlott a Szovjetunió gazdasági felügyelete Magyarországon, amikor jól előkészítetten átkapcsoltak a nyugaton egyeduralkodó neoliberalista gazdaságirányításra. A magyar gazdaság átvételére és annak véglegesítésére olyan nagy felkészültség érkezett az országba, hogy lehetetlen volt minden védekezés. Kiterjedt a gondoskodás arra is, hogy 1990-től 2010-ig (az első Orbán-kormány kivételével) bármely összetételű kormány uralkodása idején – külföldi, főleg amerikai beavatkozással – a *Szabad Demokrata Szövetség* diktátuma érvényesült a magyar gazdasági életben, és nagy mértékben a politikai életben is. A „gyenge állam” programot, ami a nemzetközi tőkés érdekeltségek vezérlő szerepét erősítette, érvényre juttatta az a 16 év, ami az SZDSZ háttérhatalmi irányításával végbement.

A nemzetközi tőkés behatolás mértékét érzékelteti **Pokol Béla** professzor „Nemzeti kapitalizmus kontra globalizmus” című írásában:

„A neoliberális társadalomszervezés terjedésének útjai annyiban eltértek Nyugat-Európa és a többi térség vonatkozásában, hogy míg az előbbieken a már jelzett gondok miatt a plurális szellemi vitákban nagyobb amerikai szellemi és politikai nyomás nélkül kerültek domináló helyzetbe a neoliberális szervezés elvei – és az így kormányra került erők belülről valósították ezeket meg –, addig a többi térségben ehhez hozzájött egy tudatos eladósítási politika az angol–amerikai bankárkörök részéről az

1980-as évektől. Az eladósított országok aztán a pénzügyi összeomlás elkerülése érdekében mindenre rákényszerültek, amit e körök követeltek a belső társadalomszervezésük átalakítási irányát tekintve. Ezek pedig a már jelzett neoliberális átalakítási tervek voltak: privatizáció, a belső piacok teljes mértékű megnyitása a multinacionális vállalatok előtt, a pénzmozgások előtti korlátok teljes mértékű lebontása stb. E külső kényszer és a belső ellenállás hiánya miatt ezért a kelet-közép-európai térségben például oly mértékben megvalósultak a neoliberális szervezési elvek, ami a kontinentális nyugati országokban is csak részben ment végbe, de még a latin-amerikai országok esetében is csak részben tudta ezt elérni a globális pénzoligarchia. Ebbe a globálissá váló uralmi rendbe és az angol–amerikai banki–pénzügyi tőkés csoportok által uralt világba léptek be a szovjet birodalom felbomlása után a közép-kelet-európai országok, közöttük mi, magyarok is. Noha ekkor még nem volt teljesen befejezett a globális pénzoligarchia és a neoliberális uralmi rend kiépülése, de fő vonalaiban ez már megvalósult az 1989-es rendszerváltozás idejére.”

Kerek húsz évet kellett várni arra, hogy hatalomra kerüljön olyan kormány, amely vállalkozott arra, hogy mindent visszafordítson. Ehhez kétségen kívül a magyar nép józan észhez térése adott lehetőséget, aminek a nemzeti kormány igyekezett megfelelni. Ezt értékeli a megismételt erejű társadalmi megbízatás.

„Irányított nemzeti kapitalizmus” címen összegezi **Tölgyessy Péter** az ellenoldalról eléggé tárgyilagosan a nemzeti kormány politikáját, ebből közlünk egy bekezdést?

„A Fidesz nem csupán a folyó jövedelmeket, hanem az üzleti és a média lehetőségeket, a művészeti erőforrásokat is átcsoportosítani kívánja kedvezményezettjeinek. Nem pusztán a közüzemek vagy az olajipar vállalatai között, hanem a versenyszférában is növelné a köztulajdon szerepét, vagy éppen a hatalomhoz kötődő monopolszervezeteket hozna létre. Ahol csak

lehet, egyébként is az államot erősíti, és az erő pozíciójából kíván egyezkedni a gazdaság legerősebb képviselőivel. Nem hisz a piaci automatizmusokban vagy az uralomgyakorlás indirekt formáiban, inkább az állami befolyásolás szerteágazó eszközeivel közvetlenül mozgatná a gazdaságot. Törvényei, más jogszabályai sokszor vállalati, intézményi szintre lebontva próbálják megvalósítani a központi akaratot. A miniszterelnöki elszánás láthatóan egyfajta »irányított nemzeti kapitalizmus« kialakítását célozza. Orbán Viktor eltökélt abban, hogy új modelljével hazánk sikeresen kiemelkedhet a globális piaci kapitalizmus szerinte tartós válságba jutott világából.»

A liberalista elveket valló Tölgyessytől idézett panasz valójában Orbán Viktor dicsérete, ha visszafordítjuk az általa elkövetetteket a helyes nézetbe, a nemzeti szemléletbe.

Az Amerikai Egyesült Államok mintájára szerveződő Európai Egyesült Államok terve téridegen elgondolás, mégis erőltetik. Nem nehéz megjósolni, hogy a közeljövőben mindegyre előtérbe kerül a vita arról, hogy mennyi intézkedési jogosultságról érdemes vagy veszélyes lemondani az államoknak a közös egység javára. Keletre haladva mind erősebb a függetlenség igénye.

Friss hír: az Európai Bizottság élére megválasztották **J-C Junckert**, akinek a megválasztása ellen csak a brit és a magyar miniszterelnök állt ki amiatt, hogy a jelölt ismert föderalista, nem híve a nemzetek Európájának. Most viszont meglepő kijelentést tett az Európai Konzervatívok és Reformerek európai parlamenti képviselő-csoportjával folytatott megbeszélésen: *„Miért mondják, hogy föderalista vagyok? Nem vagyok az. Nem hiszek az Európai Egyesült Államokban”* – közölte. *„A nemzetek igenis számítanak, és nem a történelem ideiglenes találmányai. Nem vagyok sem ösföderalista, sem főgonosz.”*

Európa mindig történelmi műhely volt, idealizmusnak, humanizmusnak, haladásnak, megújulásnak a földje. Meg kell szabadulnia a liberalizmus

szélsőséges eszméitől és béklyóitól, hogy kiépíthesse a nemzeti sajátosságokat elfogadó, nemzetek közösségből épülő független Európát.